

แนะนำหนังสือ

INTRODUCING BOOKS

พุทธวิทยา

โดย พรรัตน์สุวรรณ, ฉบับที่ ร.พ. ประยุรวงศ์, 2499, เล่ม 2 มี 515 หน้า

หนังสือพุทธวิทยา เล่ม 2 นี้ ผู้เขียนได้ยกเอาเรื่องกรรม เรื่องนรก-สวรรค์ และเรื่องนิพพานมาอธิบายไว้โดยละเอียด ในตอนท้ายเล่มได้บรรจุภาคผนวก เรื่องปัจจุเจตมูปบาทไว้ด้วย

เรื่องกรรม เป็นเรื่องสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา เพราะพระพุทธศาสดาถือหลักกรรมเป็นใหญ่ในการดำรงชีวิต โดยสอนว่า คนจะดีหรือชั่วขึ้นอยู่กับกรรมคือ การกระทำของตนเอง มิได้ขึ้นอยู่กับชาติตระกูลแต่ประการใดเลย ใครทำดีก็ย่อมดี ใครทำชั่วก็ย่อมชั่ว ไม่มีการยกเว้น เพราะฉะนั้นพระพุทธศาสดาจึงมุ่งสอนให้มนุษย์เรากระทำแต่กรรมดี ละเว้นกรรมชั่ว และชำระล้างใจของคนให้สะอาดผ่องใส ปราศจากกิเลสราคะใดๆ ทั้งสิ้น เหมือนกระจกเงาที่ใสสะอาดปราศจากฝุ่นตำราคะนั้น

เรื่องกรรมที่นำมาอธิบายไว้ในหนังสือเล่มนี้ ก็เกี่ยวกับกรรมที่เป็นหลักของพระพุทธศาสดาแท้ๆ เรื่องคนเราทำกรรมทุกขณะ ทั้งในเวลาหลับและตื่น และทำมาตั้งแต่แรกปฏิสนธิแล้ว ผู้เขียนได้อธิบายและขบปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับกรรมกระทำกรรมไว้อย่างน่าศึกษา เช่นคนแรกเกิดทำกรรมได้อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงวางมาตรฐานแห่งการทำดี - ทำชั่วไว้อย่างไร ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว มีความหมายอย่างไรแน่ ทำไมเรื่องกรรมจึงมักมีคนเข้าใจผิดกันมาก เหตุไรจึงเรียกกรรมว่าสังขาร (Volitional Activity) นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเอาพระสูตรเกี่ยวกับการให้ผลของกรรม และเวลาหรือโอกาสที่กรรมให้ผลมาเขียนไว้พร้อมกับอธิบายความประกอบโดยละเอียด

ความจริงเรื่องกรรมเป็นเรื่องที่ยุกยากและละเอียดซับซ้อนมาก เช่นเรื่องทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันมากในวงการทั่วไป และต่างคนต่างก็ตีความหมายไป

ความความเข้าใจหรือความคิดเห็นของคน มิได้โดยมาตรฐานของพระพทธเจ้าเป็นหลัก ฉะนั้น
 เรื่องจริงเป็นเรื่องที่ยังไม่เข้าใจกันอยู่นั่นเอง ปัญหาเรื่องทาดไตด์ ทาชวไตชว เป็นปัญหา
 ทางศีลธรรม ถ้ามนุษย์เราไม่เข้าใจในเรื่องนี้ หรือไม่เชื่อถือในเรื่องนี้แล้ว ก็จะก่อให้เกิด
 ปัญหาทางศีลธรรมขึ้นทุกประเภท คือทั้งประเภทที่เป็นปัญหาทางศีลธรรมส่วนบุคคล ปัญหา
 ศีลธรรมทางสังคม และปัญหาศีลธรรมตามธรรมชาติ ทว่าเป็นปัญหาทางศีลธรรมส่วนบุคคล
 นั้น ขอเปรียบให้เห็นว่า เหมือนกับเด็กทารกที่ไม่รู้ว่าไฟเป็นของร้อน เด็กก็จะไปจับไฟหรือ
 เล่นกับไฟเข้า เมื่อเป็นเช่นนั้นผลที่ได้รับก็คือ มือพอง เจ็บปวดได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน
 ผิดไม่เชื่อถือหรือไม่รู้ว่าทาดไตด์ ทาชวไตชว ก็จะต้องทำอะไร ๆ ไม่ตามความชอบใจของคน
 คือทำไปตามอำนาจของการตั้งเข้าไฟ (โถง) ความคันออกหรือผลึกออกให้ห่าง (โถง) และ
 ความหนุ่ดั่งให้ความตั้งและความคันมีกำลังแรงยิ่งขึ้น จนไม่รู้จักถูก - ผิดหรือชว - ดี
 อะไร ๆ เลย (โมหะ) การกระทำที่เป็นไปตามอำเภอใจของคนหรือตามอำนาจของกิเลส
 เช่นนี้ ย่อมมีทางได้รับผลเสียหายและเดือดร้อนแก่ตนเองหรือบุคคลอื่นเป็นแน่ แต่ถ้า
 มนุษย์เราเข้าใจในเรื่องทาดไตด์ ทาชวไตชว ถูกต้องตามที่เป็นอย่างจริงแล้ว ย่อมจะไม่กระทำ
 อะไรไปตามอำนาจของความอยาก แต่จะทำไปตามความถูกต้องความชอบเป็นเกณฑ์ เมื่อเป็น
 เช่นนี้ศีลธรรมก็จงออกงามและพัฒนขึ้นในตัวบุคคลอย่างน่าพึงปรารถนา ยิ่ง เมื่อบุคคล
 แต่ละคนมีศีลธรรมประจำตนดีสมบูรณ์แล้ว สังคมก็จะมีความดีงามตามไปด้วย ทั้งนี้
 เพราะบุคคลเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของสังคม

ความไม่เข้าใจเรื่องทาดไตด์ ทาชวไตชว ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาศีลธรรมทางสังคม
 นั้น หมายความว่า การที่บุคคลได้กระทำอะไรลงไปแล้ว ถึงแม้จะเป็นการกระทำที่ผิด แต่
 ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเห็น หรือไม่มีใครลงโทษ บุคคลผู้นั้นก็ย่อมจะกระหายมยของและภาคภูมิใจ
 ใจว่า การกระทำของตนดีแล้ว ถูกต้องแล้ว และจะกระทำการเช่นนั้นเรื่อยไป เมื่อเป็นดังนี้
 ย่อมจะก่อให้เกิดการเอาอย่างกันขึ้นในกลุ่มชนนั้น เพราะธรรมชาติของมนุษย์เรา ชอบเอา
 อย่างกัน และดูเหมือนว่าจะเอาอย่างกันในทางที่ไม่ดีได้มากกว่าหรือง่ายกว่าทางที่ดี และการ
 เอาอย่างกันในทางที่ไม่ดีนั้นเอง เป็นเหตุให้เกิดปัญหาศีลธรรมขึ้นในสังคม เรื่องนี้ถ้าจะ
 เปรียบให้เห็นง่าย ๆ ก็เหมือนกับการที่บุคคลผู้หนึ่งไม่รู้ว่าในอาหารหรือในนมเช็ดหิวใด ๆ
 เลย

รับประทานอาหารหรือดื่มน้ำเข้าไป ในไม่ช้าคน ๆ นั้นจะเป็นโรคคอหอยอักเสบ ต่อจากนั้นโรคนี้ก็จะแพร่หลายติดต่อระบาดไปยังบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่หาทางป้องกันหรือไม่เฝ้าระวังรักษากันอย่างจริงจังแล้ว ก็จะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของมนุษยชาติอย่างมากมาโดยตลอด แต่ถามมนุษย์เราเข้าใจเรื่องทำดีได้คิด ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่เป็นจริง และเชื่อถือตามนั้นด้วยใจจริงแล้ว ความเสื่อมทรามทางศีลธรรมหรือความต่ำแห่งจิตใจก็จักไม่บังเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงขอแนะนำให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้ โปรดหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้จากหนังสือพุทธวิทยาเล่มสองนี้เถิด

เรื่องกรรม 12 ของพระพุทธโฆษาจารย์พร้อมทั้งบทวินิจฉัยก็นำมาบรรจุไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย กรรม 12 นั้น เช่น ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในชาตินี้ อุปบิชาชเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในชาติถัดจากชาตินี้ อุปวาปรเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในชาติต่อไป โอหัตถกรรม กรรมที่เลิกให้ผล คุกรกรรม กรรมหนัก พหุกรรม กรรมมาก หรือที่ทาบอัย ๆ ทำมานานจนเคยชิน อาสันนกรรม กรรมที่กระทำเมื่อจวนจะตายหรือกรรมที่ทนกลได้ในเวลาจวนจะตาย กตัตตกรรม กรรมที่สั่งว่าทำ หรือกรรมที่ทำโดยไม่ตั้งใจที่จะทำอย่างนั้นจริง ๆ ชนกกรรม กรรมที่กำหนดปฏิสันถาร ต่อภพ ต่อชาติ อุปถัมภกกรรม กรรมที่สนับสนุน อุปบิพกกรรม กรรมบับคน และ อุปชยตกรรม กรรมพิฆาต หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า อุปบิเจตกรรม กรรมที่ตัดกรรมอื่นๆ ให้ขาด ความหมายของกรรมแต่ละอย่างๆ ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นอย่างไร และเป็นไปได้ในลักษณะไหนอย่างไรนั้น มีคำอธิบายพร้อมทั้งคำวินิจฉัยไว้โดยละเอียดในหนังสือพุทธวิทยาเล่มนี้ นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาก หากท่านได้อ่านโดยพิถีพิถันระหัด ก็จะทำให้เข้าใจความสลับซับซ้อนของกรรมได้ทีเดียว ยิ่งกว่านั้นยังจะทำให้ท่านรู้จักวิธีเปลี่ยนโครงสร้างชีวิตใหม่ตามหลักของกรรมอีกด้วย

พระสูตรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องกรรม ท่านผู้เขียนได้แปลมาจากพระไตรปิฎกด้วยด้านอนันต์อ่าน และเข้าใจได้ง่ายมาก เช่น จุพกรรมวิภังคสูตร พระสูตรที่แสดงว่า คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน เป็นเพราะเหตุไร นิชกณสูตร พระสูตรที่แสดงถึงเรื่องขุมทรัพย์มหากรรมวิภังคสูตร พระสูตรที่แสดงว่า คนทำบาปไม่ใช่จะตกนรกเสมอไป และคนทำบุญก็ไม่ใช่จะขึ้นสวรรค์เสมอไป เรื่องนมเอนใจอย่างไรนั้น ท่านจะศึกษาได้จากพระสูตร

ในพระพุทธศาสนา มีการทำบุญต่างบาปเหมือนศาสนาอื่นหรือไม่ บาปคืออะไร เรื่องกรรม ที่เป็นหลักใหญ่ที่สุดในพระพุทธศาสนานี้ คือกรรมอะไร มุมมืดของเรื่องกรรมอยู่ที่ตรงไหน เรื่องเหตุอัน ท่านผู้เขียนได้อภิปรายตามหลักเหตุผล และนำพระพุทธพจน์มาประกอบคำ อภิปรายไว้อย่างน่าฟัง

เรื่องเหตุที่ทำให้คนเราเกิดมาไม่เหมือนกันนั้น มีกล่าวไว้ใน จุฬกรรณวินิจฉัยสูตร อย่างน่าฟังและน่าคิดมาก เช่นจะขอยกเป็นตัวอย่างสัก ๒-๓ เหตุ เหตุที่ทำให้คนมีผิวพรรณ ทราม-ผิวพรรณงาม พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในพระสูตรที่ว่า “ ตุก่อนมาณพ บุคคลบางคน ในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตามเป็นผู้มักโกรธ (โกรธง่ายหรือโกรธเก่ง) มากไปด้วย ความแค้นเคืองใจ แม้ถูกด่าว่าเพียงเล็กน้อย ก็ด่าว่า แข่งตอบโต้มากมาย เป็นคนขโม โห ขพยายาม มีใจกระด้าง เกิดความโกรธ และโทสะ โดยไม่มีเหตุผล บุคคลนั้นเมื่อกายแตก ทำตายตายไปแล้ว ด้วยกรรมที่ตนประพฤติกมาเป็นนิสัยเช่นนั้น ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ ทุมนาค นรก หากไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณทราม แต่ถ้าผู้ใดไม่ มักโกรธ ไม่มากไปด้วยความแค้นเคืองใจ แม้ถูกด่าว่าอย่างมาก ก็ไม่ด่าตอบ ไม่โมโห ไม่พยายามจ้องด่าจ้องผลาญใคร ไม่มีใจกระด้าง ไม่แสดงความโกรธ และโทสะ โดยไม่มี เหตุผล ผู้นั้นตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ หากไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเกิดมาเป็น มนุษย์ ย่อมเป็นผู้มีผิวพรรณงาม รูปทรงดี เป็นที่น่ารักใคร่ ชอบใจของผู้ที่ได้เห็น ”

ข้อความในพระสูตรนี้ ย่อมเป็นตรรกะชี้ให้เราเห็นแล้วว่า จิตใจสำคัญที่สุด และ ประเสริฐกว่าสิ่งใด ๆ ทั้งหมด เพราะจิตใจมีอิทธิพลเห็นอวัยวะมาก ความดี ความดำ ความพร่องของใจ สามารถทำให้ร่างกายเปลี่ยนแปลงรูปลักษณะไปได้ ถ้าเราต้องการจะมีรูปร่างดี มีผิวพรรณงามผุดผ่อง ก็ควรจะได้พยายามพัฒนาจิตใจของเราให้ดี ให้งาม ให้อ่อนใสตามหลักการในพระสูตรนี้ แล้วก็จะบรรลุถึงสัมฤทธิ์ผลตามต้องการเป็นแน่ ถ้า คนหนุ่มคนสาวสมัยนี้หันมาเสริมสวย หรือเพิ่มความหล่อเหลาของตน โดยวิธีพัฒนาจิตใจ ให้เป็นไปตามหลักการที่พระพุทธเจ้าได้ทรงวางไว้แล้ว ดังคนมนุษย์เราก็จักมีบุคคลที่ สวยทั้งร่างกาย และงามทั้งจิตใจอย่างเพียบพร้อมทีเดียว เมื่อตั้งคนเรามีบุคคลประเภทนี้ มาก ๆ นั้นย่อมหมายความว่า สังคัสุขได้บังเกิดขึ้นแก่สังคมมนุษย์อย่างน่าปรารถนายิ่งนัก

แต่ถ้าบุคคลในสังคมยังนึกแต่เพียงที่จะตกแต่ง หรือเสริมด้วยร่างกายภายนอกด้วยวัตถุ หรือเครื่องประดับ เครื่องเสริมทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น หมายความว่าต้องการทำให้จิตใจต่ำลง ทรมานลง พรองลง หรือหึงหึงระหายมากขึ้น ซึ่งจะเป็นเหตุก่อให้เกิดความเสื่อมทรามทางศีลธรรมมากขึ้น โดยไม่มีที่สิ้นสุด เพราะการเสริมข้างนอกโดยฉพาะวัตถุเป็นเรื่องใหญ่และเป็นเรื่องสำคัญนั้น เป็นการเพิ่มกำลังให้แก่ใจ เกิดทำให้ใจเต็มพิกัดภาพ และแสนยานุภาพมากขึ้น ซึ่งจะขยายบดขยี้ขบเราให้จมอยู่ในโคลนตม หรือหลุมมด และกองเพลิงแห่งทุกข์อันยาวนานแสนนานทีเดียว เกิดที่เราเสริมกำลังให้มัน ย่อมจะกลับมามีชีวิตเราให้ย่อยยับไป เหมือนดินที่แตกหักเกิดจากเหตุที่เกิดจากดินที่แตกหักนั่นเอง

เหตุที่ทำให้คนมักคิดตา — มักคิดสูง พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในพระสูตรว่า “ดูก่อนมาณพ บุคคลบางคนในโลกนี้ จะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม มีใจอิจฉาริษยาในลาภ สักการะ การเคารพ การนับถือ การให้ การบูชาของคนอื่น มีใจคิดมุ่งร้าย อยากให้สิ่งของคนอื่น เขามี เขาได้ พินาศไป บุคคลนั้นเมื่อกายแตกทำตายตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก หากไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ย่อมเกิดมามีมักคิดตา แต่ถ้าผู้ใดไม่มีใจอิจฉาริษยา ในลาภ สักการะ การเคารพ การนับถือ การให้ การบูชาของคนอื่น ไม่มีใจคิดมุ่งร้าย ไม่อยากให้ใคร หรือสมบัติของใครพินาศไป ผู้นั้นเมื่อกายแตกทำตายตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ หากไม่เป็นเช่นนั้น เมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์ย่อมเป็นผู้มักคิดสูง”

ข้อความในพระสูตรนี้ เตือนสติแก่มนุษย์เราได้เป็นอย่างดีว่า การอิจฉาริษยาและมุ่งร้ายในคุณงาม ความดี ความรุ่งเรือง ก้าวหน้า ชื่อเสียง และเกียรติยศของคนอื่นนั้น เป็นเหตุทำให้เกิดทุกข์ คือทำให้เสื่อมอำนาจวาสนาได้ง่าย และมีคามก้าวหน้าในชีวิตได้ยาก ทั้งนี้เพราะความอิจฉาริษยา และความมุ่งร้ายต่อคนอื่นนั้น เป็นกบฏที่ชักนำให้คนเราเห็นแก่ตัว คือเห็นประโยชน์ส่วนตัวเป็นเรื่องสำคัญกว่าประโยชน์ส่วนรวม โดยปกติคนเห็นแก่ตัว หรือพรรคพวกของตน ย่อมจะมีอำนาจวาสนาสั่งศักดิ์ได้ยาก หรือถึงแม้จะสั่งศักดิ์ขึ้นมาได้บ้าง แต่ก็อยู่ได้ชวาระระยะเวลาอันสั้นเท่านั้น ความจริงของมนุษย์อย่างในทางประวัติศาสตร์มากมาย ตรงกันข้ามถ้าผู้ใดมีเมตตาธรรมประจำใจ คือมีไมตรีปรารภนาดี มุ่งหวังดีต่อคนอื่น สั่งเสริมให้กำลังใจแก่ผู้ท้อ และผู้ประพฤติกด ยมด้นับสนุนผู้ท้อให้มีโอกาส

ประกอบการในสังคม ที่เป็นประโยชน์ ๆ คน อนุญาตจะมีศักดิ์สูง มีอำนาจวาสนาอยู่ ได้นาน และเป็นทีเคารพนับถือของคนทั่วไป เพราะคนที่มีคุณลักษณะเช่นนั้นประจำตัว ย่อมได้ชื่อว่าเป็นนักประชาธิปไตยอีกด้วย

เรื่องนรก - สวรรค์ ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้นำเอาพุทธภาษิตมาอ้างไว้ว่า ใคร เป็นผู้แจ้งเรื่องนรก - สวรรค์ วิชาจะรู้แจ้งเรื่องนรก - สวรรค์นั้น จะทำอย่างไร เรื่อง นรก - สวรรค์ที่เป็นหลักพระพุทธศาสนาจริง ๆ มีอยู่อย่างไร และแตกต่างจากความเข้าใจ ของสามัญชนอย่างไร โฟ่นรกคืออะไร เหตุไรจึงมองไม่เห็นนรก สวรรค์ในนรกมีหรือไม่ เหตุไรคนจึงตกนรกกันมาก เรื่องนรกอยู่ใต้ดิน สวรรค์อยู่บนฟ้า มีแห่งที่มาอย่างไร และ มีความจริงแค่ไหน คนเราตายแล้วไปเกิดเป็นสัตว์ใดหรือไม่ อสุรกาย คืออะไร มีจริงไหม นรกในชาติหน้ามีจริงหรือไม่ เรื่องกำเนิด 4 คือ อณฑชะ เกิดในไข่ ธดาปุระ เกิดใน ครรภ์ คือคลอดออกมาเป็นตัว สังเดชะ เกิดในช่องรก หรือเข้าไต เช่นเกิดในปลา เน่า ในซากสัตว์เน่า ในขนมที่บูด หรือในหลุม ในบ่อโสโครก และโอปปาทิกะ เกิดขึ้นมาโดยดำพัง คือไม่ต้องอาศัยการสัมผัส หรือผสมพันธุ์ เรื่องกำเนิด 4 นี้ มีคำอธิบาย และอ้างหลักฐานในพระไตรปิฎกประกอบอย่างน่าศึกษา นิยายเรื่องนรก - สวรรค์ เกิดขึ้น ได้อย่างไร และมีข้อควรตั้งเถกอย่างไร โอปปาทิกกำเนิด คืออะไรแน่ เทวดา พรหม ฤๅษี บิศาจ เปรต อสุรกาย มีความหมายและความจริงอย่างไร แค่นั้น เรื่องเหล่านี้ ท่านผู้เขียนได้อธิบายให้เหตุผล และอธิบายทางปรัชญาไว้โดยละเอียด น่าอ่าน น่าศึกษา อยู่มากที่สุด และโดยเฉพาะ ในตอนท้าย ผู้เขียนได้สรุปเรื่องนรก - สวรรค์ ไว้ว่า “โลก นี้เป็นได้ทั้งนรกและสวรรค์ โลกจะเป็นนรกหรือสวรรค์ก็สุดแล้วแต่กรรม (การกระทำของ มนุษย์) จะช่วยกันสร้างขึ้น ในสมัยใดศีลธรรมในโลกเจริญรุ่งเรือง ในสมัยนั้นโลกก็ โดดเด่นต่อความเป็นสวรรค์ ในสมัยใดศีลธรรมในโลกเสื่อมทรามมาก ในสมัยนั้นโลกก็โดดเด่น ต่อความเป็นนรก คราบเท่าถึงสมัยใด ในโลกไม่มีคนจน ไม่มีคนบ่วยชนิดที่ทรมาณ ไม่มี การเขารัดเขาเปรียบคนท่งถั่ว ไม่มีการเบียดเบียนกันและกัน ไม่มีคนเกิดมาแล้วไม่ได้รับ การศึกษาเท่าที่ควร ทั้งโลกมีสัมภาพ ภราดรภาพ และเสรีภาพเท่าเทียมกันตามสิทธิและ หน้าที่ทุกคนควรจะได้รับ เมื่อนั้นแหละโลกนั้นก็จะเป็นสวรรค์ แต่ถ้าสมัยใดโลกมีแต่การเบียดเบียน

กัน คือธรรมเป็นอันไม่มีเลย ไม่ว่าในสังขมใด ๆ แม้พ่อแม่กับลูกก็เป็นสัตว์กัน สมันน
แหะโลกถึงแล้วซึ่งความเป็นนรก ทิวโลกจะถูกไฟเผาทั้งไฟจริงและไฟกิเลส โลกได้อยู่ใน
ไฟทั้งกลางวันและกลางคืน” นอกจากนี้ ในบทที่ว่าด้วยนรก - สวรรค์นี้ ผู้เขียนยังได้แปล
อัครกัญญาสูตร พระสูตรที่แสดงถึงการอุปนิสัยของโลก ความชั่วอันแรกในโลก และระบบ
เศรษฐกิจอันงดงามที่สุดมาลงพิมพ์ไว้ด้วย

เรื่องนิพพาน (The Extinction of all suffering) ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นจุดหมาย
ปลายทางของพุทธปรัชญาว่าอยู่ที่การรู้แจ้งนิพพาน ดังข้อความตอนหนึ่งในหนังสือเล่มนี้ว่า
“การศึกษาพุทธปรัชญา ถ้าไม่ศึกษาให้เข้าใจแตกฉานในเรื่องนิพพาน ความรู้ความเข้าใจ
ในเรื่องของชีวิตจะสมบูรณ์ไม่ได้เลยเป็นอันขาด ทั้งนี้เพราะพุทธปรัชญาเป็นวิชาที่อธิบายให้
เข้าใจถึงเรื่องชีวิตอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และนิพพานนั้นเป็นที่สุดของชีวิต เป็นที่สุด
ของเรื่องพุทธปรัชญา การศึกษาอะไรก็ตาม ถ้าหากไม่ศึกษาให้ถึงที่สุด ความเข้าใจใน
เรื่องนั้นย่อมไม่สมบูรณ์...” นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้อภิปรายชี้แจงว่า ความเข้าใจผิด
ในเรื่องนิพพานนั้นมีอยู่อย่างไบบ้าง และอะไรเป็นสาเหตุทำให้เข้าใจผิดเช่นนั้น นิพพานเป็น
เรื่องของคนทุกคนหรือไม่ หลักฐานเรื่องนิพพานจากพระไตรปิฎกมีอยู่อย่างไบบ้าง นิพพาน
คือความสงบหมายความว่าอย่างไร ผู้ที่เข้าถึงนิพพานแล้วมีความรู้สึกอย่างไร คำว่า
รู้แจ้งนิพพานนั้นคืออะไร นิพพานเป็นที่สุดแห่งสังขารทั้งปวง (Compounded things)
นั้นอย่างไร นิพพานเป็นที่สุดละคนซึ่งอุปสรรคทั้งปวง นิพพานคือวิราคธรรม นิพพานเป็น
อสังขารธรรม นิพพานเป็นอายตนะอย่างหนึ่ง นิพพานไม่ใช่ความดับสูญ นิพพานไม่ใช่จิต
นิพพานที่ว่าเป็นความดับสูญนั้นคืออะไร นิพพานเป็นชั้นชอกชั้นหนึ่งหรือไม่ นิพพานคือ
คืออะไรหรือไม่ พระอรหันต์ตายแล้วสูญหรือไม่ สภาพแห่งวิญญาณหลังจากปรินิพพานแล้ว
เป็นอย่างไรแน่ เกิดดับในการบรรลุนิพพานเป็นอย่างไร เรื่องเหล่านี้ท่านผู้เขียนได้
อภิปรายไว้โดยแจ่มแจ้งทุกแง่ทุกมุม เมื่อท่านได้อ่านเรื่องนิพพานตามแนวหนังสือเล่มนี้แล้ว
จะเกิดความรู้สึกอยากบรรลุนิพพานขึ้นมาโดยทันทีเลย แต่จะขอกระชับหน่อยว่า ผู้ที่อยาก
ไปนิพพานหรือผู้ที่ไปถึงนิพพานแล้ว จะไม่ใช่คนงอมืองอเท้าหรือหมดอายุตายอยากในชีวิต
ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน ตรงกันข้ามคนที่มุ่งตรงต่อนิพพานหรือผู้ที่บรรลุนิพพานแล้วจะเป็น

ผู้ทรมองเข้มแข็งมากทั้งกายและใจ และบุคคลเช่นนั้นจะเป็นผู้ทำประโยชน์แก่สังคมมากที่สุด เพราะท่านได้ปลดปล่อยคนให้พ้นจากภวระและข้อผูกพันส่วนตัวได้หมดแล้วโดยสิ้นเชิง

ในตอนท้ายของหนังสือพุทธวิทยาเล่ม 2 นี้ ท่านผู้เขียนได้บรรจุภาคผนวกวิชา ปฏิภาณมุขปาถไว้ด้วย โดยได้อภิปรายหัวข้อปฏิภาณมุขปาถต่างๆ ดังที่ข้าพเจ้าได้นำมาเขียน เป็นสูตร ๆ ไว้ในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ 2 เล่มที่ 1 นั้นแล้ว พร้อมกันพิสูจน์ ให้เห็นจริงว่า สูตรปฏิภาณมุขปาถนั้น ๆ มีความจริงอย่างไรอีกด้วย ถ้าท่านผู้อ่านได้ศึกษา ปฏิภาณมุขปาถตามแนวภาคผนวกในหนังสือเล่มนี้แล้ว จะเข้าใจได้ดีและเข้าใจได้ง่าย พร้อมกันนั้นก็จะเกิดความซาบซึ้งในพระพุทธานุภาพ ซึ่งเป็นคำสอนที่กล่าวถึงปรัชญาชีวิต อย่างถูกต้องและละเอียดลออมาก ยิ่งกว่านั้นท่านยังจะได้เข้าใจชีวิตของตนอย่างแจ่มแจ้ง รู้จักگذร้แก่ทุกข์ และมีเทคนิคในการแก้ปัญหาชีวิตส่วนตัวและปัญหาสังคมอย่างคดียง.

พระมหาวิจิตร คีรีสทศโต

LORDS OF LIFE

By H.R.H. Prince Chula Chakrabongse.

London, Alvin Redman, 1960, 352 pp.

This book, which has an excellent and discerning introduction by the historian, H.R. Trevor-Roper of Cambridge, has been described as the official, standard history of the Chakri dynasty and of Bangkok. The author, Prince Chula, is himself a member of the Chakri family and a grandson of King Chulalongkorn. He is a journalist by profession and a historian in his own right, having previously published several treatises in the fields of history and biography.

The author relies, throughout the work, mainly on Thai sources published and unpublished but he draws also upon English and French sources. The author's concern for accuracy and attention to detail are evident throughout. His intimate knowledge of the subject matter together with a clear and descriptive prose style combine to make this a highly readable and informative book.

The first chapter, entitled "Before" provides the historical perspective from the beginning of the history of the Thai race up to the fall of Ayudbia in 1767. The main body of the work follows, with a chapter on each of the Chakri kings during the period of absolute monarchy (1782 to 1932). The concluding chapter, "After" gives a sketchy account of Thailand in the period of constitutional monarch (1932-1959).